TẠP CHÍ NGHIÊN CỨU
PHẬT HỌC
CƠ QUAN NGÔN LUẬN CỦA TRUNG ƯƠNG GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM
ISSN: 2734-9195

Để truyền tải phật pháp hiệu quả trên nền tảng số?

ISSN: 2734-9195 13:51 30/03/2025

Giữa một môi trường tràn ngập thông tin, việc truyền tải Phật pháp không thể chỉ dựa vào công nghệ, mà cốt lõi vẫn phải nằm ở nội dung đúng đắn, dựa trên kinh điển và nguyên tắc chính tín.

Trong thời đại công nghệ phát triển như vũ bão, việc tiếp cận tri thức không còn giới hạn trong những trang sách hay các buổi giảng pháp tại tự viện, mà đã mở rộng sang không gian số với tốc độ lan tỏa nhanh chóng.

Đối với Phật giáo, nền tảng số không chỉ là công cụ truyền tải giáo lý mà còn là cơ hội đưa chính pháp đến với đông đảo quần chúng hơn bao giờ hết.

Tuy nhiên, việc hoằng pháp trên môi trường mạng không đơn thuần chỉ là đưa nội dung lên các nền tảng, mà đòi hỏi sự hiểu biết sâu sắc về cách thức tiếp nhận thông tin của phật tử, chiến lược truyền thông phù hợp và cách ứng dụng công nghệ một cách hiệu quả để giữ vững tinh thần chính pháp.

Làm thế nào để tận dụng sức mạnh của nền tảng số mà không bị cuốn theo những hệ lụy của nó? Làm sao để nội dung phật pháp có thể cạnh tranh giữa vô vàn luồng thông tin trên mạng xã hội?

Làm sao để phật tử, nhất là người mới học đạo, có thể tiếp nhận giáo lý một cách đúng đắn giữa một môi trường thông tin đa chiều, không phải lúc nào cũng được kiểm chứng?

Bài viết phân tích thói quen tiếp nhận thông tin của phật tử hiện nay, đề xuất chiến lược truyền thông Phật giáo trong thời đại công nghệ, đồng thời chỉ ra vai trò cũng như những mặt trái của các nền tảng truyền thông số trong việc lan tỏa chính pháp.

1. Phân tích thói quen tiếp nhận thông tin của phật tử

Dưới đây là những xu hướng chính:

Dịch chuyển sang nền tảng số: Ngày càng nhiều phật tử tiếp nhận giáo lý qua mạng xã hội (Facebook, Zalo), video trực tuyến (YouTube, TikTok), podcast và các ứng dụng sách nói (Spotify, Google Podcast). Điều này giúp họ tiếp cận phật pháp dễ dàng hơn, mọi lúc mọi nơi.

Ưu tiên nội dung ngắn gọn, dễ hiểu: Người dùng hiện đại có xu hướng thích những nội dung súc tích, cô đọng, dễ nhớ và dễ thực hành. Do đó, các bài giảng ngắn, trích dẫn kinh điển kèm hình ảnh, hoặc video minh họa trở thành xu hướng.

Phân hóa theo độ tuổi và mức độ tu tập:

Phật tử lớn tuổi: Thích xem giảng pháp dài trên YouTube, tham gia các nhóm Zalo, Facebook để chia sẻ kinh nghiệm tu tập.

Phật tử trẻ: Thích video ngắn (TikTok, Reels), podcast, infographic, các bài học mang tính ứng dụng trong đời sống.

Người nghiên cứu sâu: Quan tâm đến kinh điển trên các trang web học thuật, sách điện tử (Thư viện Hoa Sen, Tạp chí Nghiên cứu Phật học...).

Tương tác và trải nghiệm thực tế: Ngoài việc tiếp nhận thông tin, phật tử hiện nay mong muốn được giao lưu, đặt câu hỏi, tham gia các buổi tọa đàm trực tuyến, khóa thiền online để có trải nghiệm tu tập thực tế.

2. Chiến lược truyền thông Phật giáo phù hợp với thời đại công nghệ

Xây dựng nội dung chất lượng và dễ tiếp cận

Chọn lọc nội dung giá trị: Nội dung cần dựa trên kinh điển và lời dạy của đức Phật, được trình bày theo hướng dễ hiểu, tránh thuật ngữ quá hàn lâm.

Đa dạng hóa định dạng:

Video ngắn (1-5 phút) tóm lược bài học phật pháp.

Podcast giúp người nghe tiếp cận giáo pháp khi đi lại hoặc làm việc.

Infographic truyền tải giáo lý một cách trực quan.

Bài viết ngắn, súc tích, dễ đọc trên mạng xã hội.

Tăng tính ứng dụng thực tiễn: Nội dung không chỉ giảng giải kinh điển mà cần giúp người xem áp dụng vào đời sống như quản lý cảm xúc, thiền tập, hạnh phúc gia đình, đạo đức xã hội.

Tối ưu nền tảng truyền thông:

YouTube: Kênh chủ đạo để đăng tải các bài giảng pháp dài, tọa đàm, thiền định.

TikTok, Instagram Reels, Facebook Shorts: Dùng để lan tỏa video ngắn, trích đoạn giảng pháp cô đọng.

Podcast (Spotify, Apple Podcast): Phù hợp với những người thích nghe giảng pháp khi di chuyển.

Website, Blog: Xây dựng kho lưu trữ tài liệu Phật giáo, bài viết chuyên sâu.

Zalo, Facebook Group: Tạo cộng đồng Phật tử để giao lưu, chia sẻ kinh nghiệm tu tập.

3. Vai trò và mặt trái của các kênh truyền thông trong việc lan tỏa chính pháp

Ưu điểm của các nền tảng số

YouTube: Kênh giảng pháp quan trọng nhất, phù hợp với bài giảng dài, tọa đàm, khóa tu.

Facebook, Zalo: Cầu nối cộng đồng Phật tử, nơi chia sẻ kinh nghiệm và hỗ trợ nhau trong tu tập.

TikTok, Instagram Reels: Tiếp cận giới trẻ với nội dung ngắn, dễ hiểu.

Podcast: Cung cấp giảng pháp qua âm thanh, phù hợp với người bận rộn.

Mặt trái của mạng xã hội

Thiếu kiểm duyệt nội dung: Trên các nền tảng số, có nhiều nội dung chưa được xác thực, thậm chí sai lệch về giáo lý, gây hoang mang cho phật tử mới nhập đạo.

Khó phân biệt chính thống và phi chính thống: Do ai cũng có thể đăng tải nội dung, phật tử không có nền tảng kiến thức vững chắc dễ bị ảnh hưởng bởi những quan điểm sai lạc, lệch hướng tu tập.

Tác động tiêu cực của thuật toán: Các nền tảng ưu tiên nội dung thu hút lượt xem, đôi khi làm mờ nhạt những bài giảng có giá trị nhưng không "giật gân".

Nguy cơ thương mại hóa phật pháp: Một số cá nhân lợi dụng mạng xã hội để trục lợi, biến giảng pháp thành công cụ kiếm tiền.

Tương tác ảo, thiếu thực hành thực tế: Nhiều phật tử chỉ nghe giảng trực tuyến nhưng không áp dụng vào đời sống, khiến việc tu học bị lệch hướng.

4. Vai trò của Ban Thông tin Truyền thông T.Ư - GHPGVN trong đảm bảo tính chính thống của thông tin

Trong bối cảnh bùng nổ thông tin trên không gian số, việc đảm bảo tính chính thống của các nội dung liên quan đến Phật giáo là nhiệm vụ quan trọng, đòi hỏi sự định hướng và kiểm soát chặt chẽ. Ban Thông tin Truyền thông Trung ương - GHPGVN giữ vai trò nòng cốt trong việc này, đảm bảo rằng thông tin được truyền tải đến tăng ni, phật tử và cộng đồng luôn chính xác, khách quan và phù hợp với giáo lý nhà Phật.

Thông qua các kênh truyền thông chính thống như trang web Giáo hội, báo Giác Ngộ, kênh truyền hình An Viên và các nền tảng mạng xã hội do Giáo hội quản lý, Ban Thông tin Truyền thông đóng vai trò cầu nối giữa Giáo hội với quần chúng, cung cấp thông tin chính thống về hoạt động phật sự, giới thiệu các bài giảng từ Chư Tôn đức uy tín, đồng thời phản ánh chân thực đời sống tu học của tăng ni, phật tử. Điều này giúp hạn chế sự lan truyền của những nội dung sai lệch, xuyên tạc hoặc mang tính thương mại hóa, không phù hợp với tinh thần phật pháp.

Bên cạnh đó, Ban Thông tin Truyền thông cũng phối hợp với các cơ quan báo chí, truyền thông để lan tỏa các giá trị đạo đức, nhân văn của Phật giáo đến cộng đồng một cách rộng rãi và hiệu quả. Với sứ mệnh định hướng thông tin, Ban không chỉ góp phần bảo vệ sự trong sáng của giáo pháp mà còn nâng cao nhận thức về Phật giáo trong xã hội, từ đó giúp chánh pháp được lan tỏa một cách bền vững.

5. Cơ hội và thách thức

Việc truyền tải Phật pháp trên nền tảng số mở ra nhiều cơ hội nhưng cũng đi kèm những thách thức đáng suy ngẫm. Công nghệ giúp lan tỏa giáo pháp rộng rãi hơn, nhưng không thể thay thế trải nghiệm thực hành trực tiếp như tham gia khóa tu hay nghe giảng tại chùa. Đây là phương tiện bổ sung, giúp người bận rộn tiếp cận giáo lý linh hoạt, nhưng cốt lõi của sự tu tập vẫn nằm ở sự thực hành.

Một số lo ngại về việc phật pháp phải “cạnh tranh” trên không gian mạng, dẫn đến nguy cơ chạy theo xu hướng và đánh mất sự chân thật. Tuy nhiên, thay vì xem đây là cạnh tranh, nên nhìn nhận đó là sự thích nghi để giáo pháp không bị lu mờ giữa dòng chảy thông tin. Điều quan trọng là duy trì sự tỉnh giác, tận

dụng công nghệ mà không làm sai lệch bản chất giáo lý. Nội dung ngắn gọn cũng gây tranh cãi, bởi nó có thể làm giản lược giáo lý. Tuy nhiên, đây có thể là bước khởi đầu thu hút người mới học, từ đó khuyến khích họ tìm hiểu sâu hơn.

Vấn đề kiểm duyệt nội dung Phật giáo trên mạng cũng cần sự thận trọng. Kiểm duyệt không nên mang tính áp đặt, mà nên hướng đến sự chính xác, dựa trên kinh điển và sự hướng dẫn của các bậc chân tu. Mặt khác, tài chính trong hoằng pháp không hoàn toàn tiêu cực, miễn là nó được minh bạch và phục vụ cho mục đích lan tỏa giáo pháp thay vì lợi ích cá nhân.

Phật giáo đã tồn tại hơn 2.500 năm mà không cần đến Internet, nhưng điều đó không có nghĩa là bỏ qua công nghệ. Nếu trong quá khứ, giáo pháp được truyền khẩu và ghi chép thành kinh điển, thì ngày nay, công nghệ số cũng là một phương tiện truyền tải quan trọng. Tuy nhiên, công nghệ không phải cứu cánh, mà chỉ là công cụ hỗ trợ. Người hoằng pháp cần tận dụng nó một cách khéo léo, giữ gìn tinh thần chính pháp mà vẫn phù hợp với thời đại.

Kết luận

Sự phát triển của nền tảng số không chỉ đặt ra thách thức mà còn mở ra cơ hội to lớn trong việc hoằng dương chính pháp. Tuy nhiên, giữa một môi trường tràn ngập thông tin, việc truyền tải phật pháp không thể chỉ dựa vào công nghệ, mà cốt lõi vẫn phải nằm ở nội dung đúng đắn, dựa trên kinh điển và nguyên tắc chính tín. Người làm truyền thông Phật giáo cần có sự tỉnh giác, tránh chạy theo xu hướng một cách mù quáng mà đánh mất giá trị cốt lõi của Phật giáo.

Đồng thời, phật tử cũng cần có tâm thái lựa chọn, biết phân biệt đâu là chính pháp, đâu là quan điểm cá nhân hay sự bóp méo giáo lý. Khi công nghệ ngày càng phát triển, thì bản lĩnh tiếp nhận và thực hành giáo pháp đúng đắn càng trở nên quan trọng. Truyền thông Phật giáo trong thời đại số không chỉ là một công cụ, mà còn là một phương tiện để duy trì và phát triển tinh thần chính pháp, giúp con người hướng đến an lạc và giải thoát trong thời đại mới.

Tác giả: **Nguyễn Trần Hoàng**